

ТАҚРИЗИ

роҳбари илмӣ ба рисолаи номзадии Баротов Раҷабалӣ Тағоймуродович «Асосҳои методи фаългардонии фаъолияти даркнамоии донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон зимни гузаронидани корҳои лабораторӣ бо истифодаи технологияи иттилоотӣ», ки аз рӯйи ихтисоси 13.00.08 – Назария ва методикаи таҳсилоти касбӣ (13.00.08.03 – Назария ва методикаи таълими фанҳои риёзӣ) барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ пешниҳод шудааст

Баротов Раҷабалӣ Тағоймуродович соли 2009 факултети механикаю математикаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистонро хатм карда, ба ҳайси ассистенти кафедраи математикаи ҳисоббарорӣ ва механикаи донишгоҳи мазкур ба фаъолият шурӯъ намудааст. Солҳои 2016-2020 аспиранти шӯъбаи ғоибонаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон буд. Дар тамоми давраи фаъолияти корӣ ва таҳсил дар риштаи аспирантура Баротов Р.Т. худро ҳамчун шахси донишманд ва дӯстдори касби хеш муаррифӣ намуд. Ба корҳои илмӣ-тадқиқотӣ ва илмӣ-методӣ шавқу ҳаваси зиёд дорад. Вай донишҳои назариявии азхудкардаашро дар амал татбиқ намуда, онҳоро дар ҷараёни корҳои таҳқиқотӣ ва таълим ташаккул дод. Зимни иҷрои корҳои илмӣ-тадқиқотӣ аз дастовардҳои навини педагогика, психология, технологияҳои иттилоотӣ ва методикаи таълими фанҳои математика фаровон истифода кардааст. Мавсуф бо роҳбарони илмӣ ва ҳамкорунаш муомилаи хуб дорад.

Дар муддати 4 соли таҳсил дар аспирантура Баротов Р.Т. аз рӯйи мавзӯи «Асосҳои методи фаългардонии фаъолияти даркнамоии донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон зимни гузаронидани корҳои лабораторӣ бо истифодаи технологияи иттилоотӣ» кори илмӣ-тадқиқотӣ анҷом дода, рисолаи номзадиашро барои дифоъ омода кардааст.

Тавре медонем, масъалаи омода кардани кадрҳои баландихтисоси ба талаботи бозори меҳнат ҷавобгӯи соҳаи илмҳои дақиқ, хусусан математика дар меҳвари сиёсати хирадмандонаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор дорад.

Солҳои охир усулҳои математикӣ дар соҳаҳои гуногуни илмҳои табиатшиносӣ, иқтисодиёт ва ҷамъиятшиносӣ ба таври густурда мавриди истифода қарор гирифтааст. Пас аз пайдо шудани тамғаҳои гуногуни компютерҳо ва коркарди забонҳои барномасозӣ татбиқи дастовардҳои математикиро дар ҳалли масъалаҳои амалӣ сари ҳар қадам мушоҳида

менамоем. Аксари масъалаҳои амалӣ зимни амсиласозии онҳо ба муодилаҳои дифференциалӣ оварда мерасонад, вале ҳамеша ёфтани ҳалли аниқи ин гуна муодилаҳо муяссар намегардад. Аз ин лиҳоз, зарурати ёфтани ҳалли ададӣ ва ё тақрибии муодилаҳои дифференциалӣ ба миён меояд. Шоҳаи алоҳидаи математика - методҳои ададӣ ба коркарди методҳои тақрибии ҳалли масъалаҳои математикӣ машғул буда, сол то сол бинобар зиёд будани талабот ба ҳалли чунин масъалаҳо рушду инкишоф ёфта истодааст.

Ташкил ва гузаронидани корҳои лабораторӣ аз фанни методҳои ададӣ дар раванди омӯзиши ин фан нақши калон дошта, яке аз воситаҳои муҳими васеъ намудани савияи математикии донишҷӯён махсуб меёбад. Кори лабораторӣ ба донишҷӯ имкон медиҳад, ки ӯ малака ва маҳорати дар амал татбиқ кардани дониши назариявии худро инкишоф диҳад. Аз ин хотир, корҳои лабораторӣ аз фанни методҳои ададӣ бояд дар сатҳи зарурӣ ташкил карда шавад, то ки самаранокии таълими ин фан бештар бошад. Диссертатсияи Баротов Р.Т. маҳз ба ҳамин масъалаи муҳим, аниқаш ба таҳияи методикаи умумии ташкил ва гузаронидани корҳои лабораторӣ аз фанни методҳои ададӣ бо ёрии забонҳои барномасозии компютерӣ бахшида шудааст.

Навгонҳои илмии бадастовардаи Баротов Р.Т. аз инҳо иборат аст:

1. Муайян кардааст, ки барои беҳтар кардани сифати таълими фанни методҳои ададӣ, дар ҷараёни гузаронидани корҳои лабораторӣ аз фанни мазкур истифодаи забонҳои барномасозии компютерӣ зарур мебошад;
2. Методикаи ташкили гузаронидани корҳои лабораторӣ аз фанни методҳои ададиро коркард кардааст;
3. Масъалаи инкишофи фаъолияти эҷодии донишҷӯёнро ҳангоми гузаронидани корҳои лабораторӣ аз курси методҳои ададӣ омӯхта, тавсияҳои муфид ироа намудааст;
4. Муайян кардааст, ки ба таври шаффоф баҳо гузоштан ба сатҳи дониши донишҷӯён дар ҷараёни гузаронидани корҳои лабораторӣ аз фанни методҳои ададӣ таъсири мусбат дорад ва роҳҳои амалисозии ин равандро коркард кардааст;
5. Масъалаи ташкили робитаи байнифаннӣро зимни гузаронидани корҳои лабораторӣ аз фанни методҳои ададӣ ҳамаҷониба омӯхта, тавсияҳои судманд пешниҳод кардааст.

Аҳамияти назарии таҳқиқот аз он иборат аст, ки дар он методикаи ташкил ва гузаронидани корҳои лабораторӣ аз фанни методҳои ададӣ сохта шудааст. Методикаи мазкурро барои фанҳои дигар бо назардошти махсусияти онҳо паҳн кардан имкон дорад. Натиҷаҳои дар диссертатсия

овардашударо дар гузориши масъалаҳо барои иҷрои корҳои курсӣ ва корҳои дипломӣ истифода бурдан мумкин аст.

Аҳамияти амалии таҳқиқот аз он иборат мебошад, ки натиҷаҳои ба даст овардашударо бевосита дар раванди ташкил ва гузаронидани корҳои лабораторӣ аз ҷанни методҳои ададӣ ва дарсҳои амалӣ аз ҷанни забонҳои барномасозӣ истифода бурдан мумкин аст. Илова бар ин, барномаҳои навишташударо барои ҳалли масъалаҳои амалии соҳаҳои дигари илм бо мақсади сохтани амсилаи математикии онҳо татбиқ кардан имконпазир мебошад. Қайд кардан ба маврид аст, ки дар истифодаи натиҷаҳои диссертатсия дар раванди таълим Баротов Р.Т. бевосита иштирок кардааст.

Натиҷаҳои асосӣ ва муҳтавои диссертатсия дар шакли маърузаҳои илмӣ дар семинарҳо ва конференсияҳои зерин мавриди муҳокима ва баррасӣ қарор гирифтаанд: семинарҳои илмии кафедраи математикаи ҳисоббарорӣ ва механикаи факултети механикаю математикаи ДМТ; семинари илмии кафедраи методикаи таълими математика ва геометрияи факултети механикаю математикаи ДМТ; конференсияи байналмилалӣ илмӣ-амалии «Проблемаҳои муосири таҳсилоти математикӣ, физикӣ ва информатикӣ дар мактабҳои миёнаи олии» бахшида ба истиқболи 25-солагии истиқлолияти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 55-солагии кафедраи методикаи таълими математикаи ДДОТ ба номи С.Айнӣ (Душанбе, ноябри соли 2016); конференсияи илмӣ-амалии VI-умин хонишҳои Ломоносовӣ зери унвони «Актуальные проблемы естественных и гуманитарных наук» (Душанбе, апрели соли 2016); конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ-назариявӣ олимони ҷавони ДМТ «Мактаби сулҳпарваронаи Пешвои миллат-роҳнамои ҷавонон барои имрӯзу ояндаи дурахшон» бахшида ба 20-солагии ваҳдати миллӣ ва соли ҷавонон (Душанбе, майи соли 2017); X-умин конференсияи интернетӣ илмӣ-амалии байналмилалӣ ҷашнӣ зери унвони «Инновационные технологии обучения физико-математическим и профессионально-техническим дисциплинам» (Белорусия, Мозыр, марти соли 2018); конференсияи илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ «Муаммоҳои муосири илмҳои дақиқ ва нақши он дар ташаккули ҷаҳонбинӣ илмӣ ҷомеа» бахшида ба 30-солагии Истиқлолияти давлатӣ ҚТ (Хучанд, октябри соли 2018); конференсияи дуҷуми байналмилалӣ илмӣ-амалии «Проблемаҳои муосири таҳсилоти математикӣ, физикӣ ва информатикӣ дар мактабҳои миёнаи олии» бахшида ба 70-солагии профессор Мансур Нугмонов (Душанбе, ноябри соли 2019); конференсияи байналмилалӣ илмӣ-амалӣ дар мавзӯи «Доир ба муаммоҳои муосири рушди иқтисод, қобилият ва имкониятҳои хонандагон ва хатмкардагон муассисаҳои таълимии махсус»

бахшида ба ёдбуди А.Ҳотамов; конференсияи илмӣ-амалии ҷумҳуриявии зери унвони «Масъалаҳои мубрам ва дурнамои рушди илмҳои дақиқ ва табиӣ» (Душанбе, октябри соли 2022); конференсияҳои анъанавии ҷумҳуриявии илмию амалии ҳайати устодону кормандони ДМТ (апрели солҳои 2016-2023).

Натиҷаҳои таҳқиқоти дар 17 интишороти муаллиф инъикос ёфтаанд, ки аз онҳо 9-тояшро мақолаҳои илмии дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон банаширрасида ва 8-тои боқимондашро мақолаҳои дар маводди конференсияҳои илмии сатҳашон гуногун нашршуда ташкил медиҳанд.

Аз гуфтаҳои боло бармеояд, ки рисолаи номзоди Баротов Р.Т. таҳти унвони «Асосҳои методи фаъолгардонии фаъолияти даркнамоии донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон зимни гузаронидани корҳои лабораторӣ бо истифодаи технологияи иттилоотӣ» таҳқиқоти дар сатҳи баланди илмӣ ба анҷомрасида ба ҳисоб рафта, аҳамияти баланди назариявӣ амалӣ дошта, ба ҳамаи талаботи КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки барои рисолаҳои номзодӣ пешбинӣ шудаанд, ҷавобгӯ мебошад.

Аз ин лиҳоз, диссертатсияи мазкурро барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.08 – Назария ва методикаи таҳсилоти касбӣ (13.00.08.03 – Назария ва методикаи таълими фанҳои риёзӣ) ба ҳимоя пешниҳод кардан мумкин аст.

Роҳбари илмӣ:

доктори илмҳои физикаю математика,
дотсент, дотсенти кафедраи математикаи
ҳисоббарорӣ ва механикаи ДМТ

 М.Ф. Абдукаримов

Имзои дотсент М.Ф. Абдукаримовро тасдиқ мекунам:

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси ДМТ Э. Ш.Тавқиев

02.05-23

ТАҚРИЗИ

роҳбари илмӣ ба рисолаи номзиди Баротов Раҷабалӣ Тағоймуродович «Асосҳои методи фаългардонии фаъолияти даркнамоии донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон зимни гузаронидани корҳои лабораторӣ бо истифодаи технологияи иттилоотӣ», ки аз рӯйи ихтисоси 13.00.08 – Назария ва методикаи таҳсилоти касбӣ (13.00.08.03 – Назария ва методикаи таълими фанҳои риёзӣ) барои дарёфти дараҷаи илмии номзиди илмҳои педагогӣ пешниҳод шудааст.

Ҷустуҷӯи усулҳои нави таълим ба самаранокии сифати фанҳои математика ва информатика дар муассисаи таҳсилоти олии касбӣ, яке аз масъалаҳои муҳим ба ҳисоб рафта, ба бисёр омилҳои вобастагӣ доранд, ки арзёбии сатҳи дониши донишҷӯён аз асоситарини онҳо мебошад. Дар ин робита, мавзӯи таҳқиқоти Баротов Р. Т. ва натиҷаҳои илмии ба даст овардаи ӯ, ки фарогири робитаи байнифаннии методи ададӣ ва информатика мебошад, ин самаранокиро дар рушди илмҳои дақиқ ва технологияи иттилоотӣ арзёбӣ менамояд.

Маълум, ки методҳои ададӣ фасли математикаи амалӣ буда, дар он коркард, асосноккунӣ ва дар асоси техникаи ҳисоббарор амаликунии методҳои ҳалли тақрибии масъалаҳои гуногун дар сатҳи моделҳои математикӣ мебошад. Ташкил ва гузаронидани корҳои лабораторӣ аз методҳои ададӣ дар раванди омӯзиши ин фан нақши калон дорад ва яке аз омилҳои муҳими васеъ намудани савияи математикии донишҷӯён ба ҳисоб меравад. Кори лабораторӣ ба донишҷӯён имкон медиҳад, ки ӯ малака ва маҳорати дар амал татбиқ кардани дониши назариявиашро инкишоф диҳад. Аз ин нуқтаи назар, иҷрои корҳои лабораторӣ аз фанни методҳои ададӣ бо истифода аз технологияи иттилоотӣ бояд дар сатҳи зарурӣ ташкил шуда, самаранокии таълими он бештар бошад.

Бояд қайд кард, ки тавсифи компютерӣ нигаронидашудаи методи ададӣ ва натиҷаи ниҳии амаликунии он, ба татбиқи техникаи ҳисоббарор ва барномасозӣ алоқаманд аст.

Мубрамияти мавзӯи таҳқиқоти доктара Баротов Р. Т. саҳеҳ асоснок гардонидани дар он самаранокии робитаи байнифаннии методи ададӣ ва барномасозӣ бо истифода аз забонҳои алгоритмии гуногун, ҳадаф, объект ва мавзӯи таҳқиқот нишон дода шуда, равон баён ёфтааст. Ҳолатҳои имконпазири масъалаҳои таҳқиқот, аз ҷумла бо забонҳои барномасозӣ алоқаманд намудани раванди ташкили корҳои лабораторӣ, ташаккули малака ва

маҳорати эҷодии донишҷӯён дар раванди гузаронидани корҳои лабораторӣ, шаффофияти баҳогузорӣ ба дониши донишҷӯён ва ғайра оварда мешавад.

Рисолаи номзадии пешниҳодшаванда дорои аҳамияти назариявӣ амалӣ мебошад. Аз ҷумла, методикаи коркардашударо барои фанҳои дигар бо назардошти махсусиятҳои онҳо ва натиҷаҳои рисола дар раванди ташкил ва гузаронидани корҳои лабораторӣ истифода бурдан мумкин буда, барномаҳои навишташударо барои ҳалли масъалаҳои амалии соҳаҳои дигари илм бо мақсади сохтани моделҳои математикии онҳо татбиқ кардан имконпазир мебошад.

Натиҷаҳои кори диссертатсионӣ дар конференсияҳои бонуфузи ҷумҳурӣ ва хориҷи кишвар баррасӣ гардида, инчунин дар маҷаллаҳои илмии тақризшаванда рӯи ҷоп омадаанд.

Ба ақидаам, натиҷаҳои таҳқиқоти Баротов Раҷабалӣ Тағоймуродович барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.08 – Назария ва методикаи таҳсилоти касбӣ (13.00.08.03 – Назария ва методикаи таълими фанҳои риёзӣ) ба пурагӣ кофӣ буда, ӯ сазовори дараҷаи илмии номзоди илмҳои педагогӣ аст.

Роҳбари илмӣ:

доктори илмҳои техникӣ, профессор,
профессори кафедраи математикаи
ҳисоббарорӣ ва механикаи

Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Н. Шерматов

Имзои профессор Н. Шерматов-
ро тасдиқ мекунам:

Сардори раёсати кадрҳо
ва корҳои махсуси
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Тавқиев Э. Ш.

02.05.23